

ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ
TENDERS REVIEW AUTHORITY

Λεωφ. Γρίβα Διγενή 81-83, 2ο όροφο, Τ.Θ. 24820, 1304 Λευκωσία
Τηλ: 22445100, Φαξ: 22445107, Email: tra@aap.gov.cy, Web: www.tra.gov.cy

Προσφυγή Αρ. 31/2016

Μεταξύ:

C. ROUSHAS TRADING AND DENELOPMENT LTD
Αιτητών

v.

ΔΗΜΟΥ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Αναθέτουσας Αρχής

**Αναθεωρητική Αρχή
Προσφορών**

Έφη Παπαδοπούλου, Πρόεδρος
Λοΐζος Κάππας, Μέλος
Γιώργος Αναστασίου, Μέλος
Σόλων Παπαθεοχάρους, Μέλος
Βασίλης Πάλμας, Μέλος

Αιτητές:

C. ROUSHAS TRADING AND DENELOPMENT LTD

Αντιπροσωπεύθηκε από τους:

1. Άννα Χρίστου, Δικηγόρο για Ιωαννίδης Δημητρίου ΔΕΠΕ
2. Κώστα Ρουσιά, Διευθύνοντα Σύμβουλο αιτούσας εταιρείας

Αναθέτουσα Αρχή:

ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Αντιπροσωπεύθηκε από τους:

1. Πόλυ Πολυβίου Δικηγόρο για ΧΡΥΣΑΦΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΔΕΠΕ
2. Μαρία Αντωνίου, Δικηγόρο για ΧΡΥΣΑΦΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΔΕΠΕ
3. Έλενα Δαμιανού, Δικηγόρο για ΧΡΥΣΑΦΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΔΕΠΕ
4. Χρυστάλλα Baldwin, Επιμετρητή Ποσοτήτων
5. Σίμο Δρουσιώτη, Αρχιτέκτονα

Ημερομηνία έκδοσης Απόφασης: 9 Νοεμβρίου, 2016

Α Π Ο Φ Α Σ Η

Αντικείμενο της παρούσας Προσφυγής είναι η απόφαση του Δήμου Λευκωσίας («η Αναθέτουσα Αρχή») να απορρίψει την προσφορά της εταιρείας C. ROUSHAS TRADING AND DEVELOPMENT LTD («οι Αιτητές») σε σχέση με το Διαγωνισμό με αρ. 12/2016 *«Ανάπλαση Τμήματος Παλιού Πυρήνα Καϊμακλίου – Συντήρηση – Αποκατάσταση Όψεων και Ανάπλαση Δρόμων – Υπογειοποίηση Δικτύων Κοινής Ωφέλειας – Φάση Δ'»*. Ο διαγωνισμός με κριτήριο ανάθεσης τη χαμηλότερη τιμή κατακυρώθηκε στην Κοινοπραξία A.M. Ανδρονίκου Λτδ και Costas Kyriacou Contractors Ltd (ο «επιτυχών»).

Η απόρριψη της προσφοράς των Αιτητών έγινε καθότι η προσφορά τους παρουσιάζει ουσιώδη ασάφεια που προκύπτει από διορθώσεις στα δελτία ποσοτήτων με αποτέλεσμα να μην προκύπτει με σαφήνεια η προσφερόμενη τιμή τους.

Στην επιστολή γνωστοποίησης της Αναθέτουσας Αρχής προς τους Αιτητές, μεταξύ άλλων, αναγράφονται τα ακόλουθα:

«Κατά τον έλεγχο της οικονομικής προσφοράς εντοπίστηκε ότι έχετε προβεί σε διορθώσεις σε πολλά σημεία στα δελτία ποσοτήτων, χωρίς να υπάρχει μονογραφή δίπλα από αυτές, ως παράδειγμα αναφέρονται κάποια άρθρα των δελτίων ποσοτήτων: 4/11Α, 5/11Β, 8/19, 8/21, 10/2Β, 10/2Γ, 10/3Α, 15/4Α, 15/4Β, 15/4Γ, 16/19Β, 17/22Β, 21/12, 21/24, 29/17Α, 30/6Β, 31/6Α, 32/7Β, 33/5Α, 33/6Α, 34/5Β, 34/7Γ, 36/7Α, 41/24Β, 44/7Ε, 45/5Α, 45/5Β, 48/5Δ. Οι

διορθώσεις αφορούν και στις τιμές μονάδας οι οποίες είναι ασαφείς με αποτέλεσμα να μην προκύπτει με σαφήνεια η προσφερόμενη τιμή.»

Οι Αιτητές υποστηρίζουν το παράνομο και/ή λανθασμένο της απόρριψης της προσφοράς τους. Η αιτιολογία αναφέρουν που δόθηκε για απόρριψη της προσφοράς τους είναι λανθασμένη. Είναι η θέση τους ότι επρόκειτο για επουσιώδεις διορθώσεις που σε καμία περίπτωση δεν δημιουργούν ασάφεια σε σχέση με την προσφερόμενη τιμή. Προς υποστήριξη της θέσης τους παραπέμπουν σε σχετικά άρθρα του δελτίου ποσοτήτων στα οποία, όπως αναφέρουν, υπάρχουν σβησμένες διορθώσεις με μολύβι, πράξη που φανερώνει αρχική αποδοχή της προσφοράς τους από την Αναθέτουσα Αρχή. Υποδεικνύουν ότι από τα δελτία ποσοτήτων προκύπτει ότι δεν έγινε οποιαδήποτε διόρθωση (α) στο αποτέλεσμα του πολλαπλασιασμού, (β) στο ολικό ποσό κάθε σελίδας και (γ) στα μεταφερόμενα ποσά, στα υποσύνολα και κατ' επέκταση στο γενικό σύνολο του δελτίου ποσοτήτων από όπου προκύπτει η προσφερόμενη τιμή.

Η μονογραφή κάθε διόρθωσης, υποστηρίζουν, που γίνεται σε προσφορά αποσκοπεί στην αποτροπή παρεμβάσεων που πιθανόν να γίνουν από τρίτους υπέρ ή κατά των προσφοροδοτών και που τελικώς να αλλοιώνουν το ολικό ποσό της προσφοράς και όχι για να ζημιώνει το δημόσιο συμφέρον. Περαιτέρω, σημειώνουν, η Αναθέτουσα Αρχή δεν έλαβε υπόψη την έκθεση και εισήγηση ενός ανεξάρτητου εγκεκριμένου επιμετρητή ο οποίος εισηγήθηκε την κατακύρωση του διαγωνισμού σε αυτούς.

Υποστηρίζουν ότι η Αναθέτουσα Αρχή είχε καθήκον να εξετάσει σε τι ακριβώς αφορούσαν οι συγκεκριμένες διορθώσεις, εάν αφορούσαν ουσιώδη απόκλιση από τους όρους του Διαγωνισμού και που εξ αντικειμένου ενείχαν κίνδυνο αμφισβήτησης της γνησιότητας της προσφοράς τους. Προς υποστήριξη της θέσης τους παραπέμπουν στην ***Κοινοπραξία Kyriakos Andreou Arsiotis Developments & Constructions Ltd & Savvakis Koushis Construction Ltd v. Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών***, Αριθ. Υποθ. 245/2011, ημερ. 2.4.2013.

Ακολούθως οι Αιτητές προβάλλουν ισχυρισμούς που αφορούν την εγκυρότητα της προσφοράς του επιτυχόντα και υποστηρίζουν ότι αυτή θα έπρεπε να αποκλεισθεί ως εκτός προδιαγραφών διότι δεν πληρούσε τους όρους 5.6.1.β.i (μη υποβολή των πιστοποιητικών σύστασης των εταιρειών των μελών της κοινοπραξίας), 3.3.8(α)(iii) (αφορά την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα του προσφέροντα), 5.6.(1)(δ) (μη υποβολή του Παραρτήματος 4 για την πιστοποίηση της προσωπικής κατάστασης) και 5.5.7 (μη υπογραφή ιδιοχείρως της δήλωσης που υποβλήθηκε).

Η Αναθέτουσα Αρχή επικαλούμενη τα αποφασισθέντα στις ***Δημοκρατία v. Μάριος Θεοχαρίδης Ατδ*** (2008) 3 Α.Α.Δ. 488, ***Δημοκρατία v. Κωνσταντινίδου κ.α.*** (Αρ. 1) (2002) 3 ΑΑΔ 220 υποστηρίζει ότι οι Αιτητές δεν νομιμοποιούνται να αμφισβητούν οτιδήποτε άλλο εκτός την απόφαση αποκλεισμού τους. Επομένως, υποστηρίζει, οι

λόγοι ακυρότητας αναφορικά με την κατακύρωση της προσφοράς στον επιτυχόντα δεν θα πρέπει να εξεταστούν στα πλαίσια της παρούσας διαδικασίας.

Η Αναθέτουσα Αρχή με παραπομπή στην Έκθεση Αξιολόγησης, όπου καταγράφονται τα σχετικά άρθρα του δελτίου ποσοτήτων, υποστηρίζει ότι οι τιμές μονάδας και το σύνολο του ποσού είναι ασαφείς με αποτέλεσμα να μην προκύπτει με σαφήνεια η προσφερόμενη τιμή. Αναφέρει ότι η Επιτροπή Αξιολόγησης μελέτησε αλλά διαφώνησε με την εισήγηση του συμβούλου επιμετρητή ποσοτήτων. Σημειώνει επίσης ότι, η Επιτροπή Αξιολόγησης στην Έκθεσή της, ενδεικτικά και όχι εξαντλητικά, παρέθεσε άρθρα των δελτίων ποσοτήτων στα οποία υπήρχαν διορθώσεις χωρίς να υπάρχει σ' αυτά μονογραφή.

Ο όρος 7.4.3 του Τόμου Α των εγγράφων του Διαγωνισμού, υποδεικνύει, προνοεί ότι η τιμή μονάδας είναι που θεωρείται ορθή και λαμβάνεται ως βάση για τη διόρθωση, εις δε τον όρο 5.5.3 του Τόμου Α αναφέρεται ότι οι προσφορές δεν πρέπει να φέρουν παράτυπες διορθώσεις (σβησίματα, διαγραφές, προσθήκες κλπ.) ενώ αν υπάρχουν τέτοιες διορθώσεις θα πρέπει να είναι μονογραμμένες από τον προσφέροντα ή τον εκπρόσωπο του. Παρέπεμψε επίσης στον όρο 7.6.1 του Τόμου Α, Οδηγίες προς Οικονομικούς Φορείς σύμφωνα με τον οποίο προσφορές που παρουσιάζουν ουσιώδη απόκλιση ποσοτική και/ή ποιοτική από τους όρους των εγγράφων διαγωνισμού ή οποιαδήποτε ουσιώδη ασάφεια που προκύπτει από τις

διορθώσεις ή άλλως πως απορρίπτονται και παρέπεμψε σχετικά στην Ιεραρχική Προσφυγή αρ.105/2009¹.

Αναφορικά με τα $\sqrt{\quad}$ που εντοπίζονται σβησμένα στα Δελτία Ποσοτήτων της προσφοράς των Αιτητών, η Αναθέτουσα Αρχή ισχυρίζεται ότι αυτά τοποθετήθηκαν από την Επιτροπή Αξιολόγησης στα πλαίσια ελέγχου και/ή επιβεβαίωσης ότι το συγκεκριμένο πεδίο της προσφοράς των Αιτητών έτυχε του ελέγχου και της εξέτασης της Επιτροπής Αξιολόγησης και όχι ότι τα ποσά έγιναν αποδεκτά όπως ισχυρίζονται οι Αιτητές.

Σ' ότι αφορά τον ισχυρισμό ότι μπορούσε να υπολογιστεί η προσφερόμενη τιμή με βάση το σύνολο του ποσού σε κάθε επίδικο άρθρο διότι σε κάθε άρθρο χρησιμοποιούνται τρεις συνιστώσες (ποσότητα, τιμή μονάδας και σύνολα) για να υπολογιστεί με σαφήνεια η προσφερόμενη τιμή και αυτόν η Αναθέτουσα Αρχή τον απορρίπτει. Οι συνιστώσες, αναφέρει, της ποσότητας και της τιμής μονάδας πρέπει να είναι πάντοτε σταθερές, με την τιμή μονάδας να είναι η βάση της προσφερόμενης τιμής ενώ η συνιστώσα του συνόλου του ποσού είναι μεταβλητή (βλέπε όρο 7.4.3 - Αριθμητικός έλεγχος και κατάταξη Προσφορών, του Τόμου Α των Εγγράφων του Διαγωνισμού).

---

¹ P.A. CYTECO CYPRUS TECHNICAL CONSTRUCTIONS LIMITED v. Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, ημερ. 4.2.2010

Στη συνέχεια η Αναθέτουσα Αρχή υποδεικνύει ότι σε κάποια άρθρα των δελτίων ποσοτήτων έγινε από τους Αιτητές διόρθωση του συνόλου του ποσού ενώ η τιμή μονάδας παραμένει σταθερή (άρθρα 7/4Α, 7/12, 7/28, 10/13Β, 10/16, 18/3Γ, 18/9, 18/18, 20/14, 20/23, 21/11Α, 24/20Α, 24/22, 30/1, 30/9Α, 30/10, 34/11, 35/15, 35/20, 48/5Β) ενώ σε άλλα άρθρα έγινε διόρθωση συνόλων και τιμών μονάδας δίπλα από τις οποίες υπάρχει μονογραφή (άρθρα 1/28, 1/38, 10/11, 18/15Γ, 28/2, 33/8Β, 35/18Δ, 46/3). Ως εκ τούτου, οι Αιτητές δεν μπορούν σε κάποιες περιπτώσεις να επικαλούνται ως ορθές τις τιμές μονάδας ενώ σε άλλες ορθό το σύνολο του ποσού. Πρόσθετα, σημειώνει ότι υπάρχουν και άρθρα στο δελτίο ποσοτήτων όπου είναι ασαφής τόσο η τιμή μονάδας όσο και το σύνολο του ποσού (άρθρα 10/2, 10/3, 15/4, 34/7).

Στην Κοινοπραξία Kyriakos Andreou Arsiotis Developments & Constructions Ltd & Savvakis Koushis Construction Ltd v. Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών, (πιο πάνω) την οποία επικαλούνται οι Αιτητές τα γεγονότα είναι διαφορετικά. Εκεί δεν είχε εξεταστεί σε τι ακριβώς αφορούσαν οι διορθώσεις με διορθωτικό υγρό. Η προσφορά αποκλείστηκε για μόνο το λόγο ότι υπήρχαν σε κάποιες σελίδες παράτυπες διορθώσεις. Συγκεκριμένα είχε γίνει χρήση διορθωτικού υγρού το οποίο απαγορεύετο. Εκεί επίσης οι διορθώσεις ήταν μονογραφημένες και υπήρχε ψηφιακός δίσκος μέσα από τον οποίο θα μπορούσε να διαπιστωθεί η ουσία του πράγματος, δηλαδή της γνησιότητας της προσφοράς. Στην παρούσα υπόθεση έγινε

ενδεδεγμένης έλεγχος και εξετάστηκαν οι διορθώσεις χωρίς όμως να προκύπτει με σαφήνεια η προσφερόμενη τιμή. Πρόσθετα η απουσία μονογραφών τόσο στις τιμές μονάδας όσο και στο σύνολο του ποσού στο Δελτίο Ποσοτήτων αποτελεί ουσιώδη απόκλιση. Ούτε υπήρχε η δυνατότητα επιβεβαίωσης από ψηφιακό ή οποιοδήποτε άλλο μέσο της τιμής της προσφοράς, όπως στην απόφαση που επικαλούνται οι Αιτητές.

Σύμφωνα με την έκθεση της Επιτροπής Αξιολόγησης η προσφορά των Αιτητών αποκλείστηκε για τους πιο κάτω λόγους:

«Κατά τον έλεγχο της οικονομικής προσφοράς από την Επιτροπή Αξιολόγησης εντοπίστηκε ότι ο προσφέρων έχει προβεί σε διορθώσεις σε πολλά σημεία στα δελτία ποσοτήτων χωρίς να υπάρχει μονογραφή δίπλα από αυτές (ως παράδειγμα αναφέρονται κάποια άρθρα των δελτίων ποσοτήτων: 4/11Α, 5/11Β, 8/19, 8/21, 10/2Β, 10/2Γ, 10/3Α, 15/4Α, 15/4Β, 15/4Γ, 16/19Β, 17/22Β, 21/12, 21/24, 29/17Α, 30/6Β, 31/6Α, 32/7Β, 33/5Α, 33/6Α, 34/5Β, 34/7Γ, 36/7Α, 41/24Β, 44/7Ε, 45/5Α, 45/5Β, 48/5Δ). Οι διορθώσεις αφορούν και στις τιμές μονάδας οι οποίες είναι ασαφείς με αποτέλεσμα να μην προκύπτει με σαφήνεια η προσφερόμενη τιμή. Στα έγγραφα διαγωνισμού άρθρο 7.4.3 του Τόμου Α αναφέρεται ότι «Εάν υπάρχει οποιοδήποτε λάθος από τον πολλαπλασιασμό της τιμής μονάδας επί την ποσότητα του άρθρου, η τιμή μονάδας θα θεωρείται ορθή και θα λαμβάνεται ως βάση για τη διόρθωση.

Σύμφωνα με τα έγγραφα διαγωνισμού παράγραφος 5.5.3 του Τόμου Α, Οδηγίες προς Οικονομικούς Φορείς «Οι Προσφορές δεν πρέπει να φέρουν παράτυπες διορθώσεις (σβησίματα, διαγραφές, προσθήκες κλπ.). Αν υπάρχουν διορθώσεις, προσθήκες κ.λ.π., θα πρέπει να είναι μονογραμμένες από τον Προσφέροντα ή τον Εκπρόσωπο του.

Επίσης, τα έγγραφα διαγωνισμού παράγραφος 7.6.1 του Τόμου Α, Οδηγίες προς Οικονομικούς Φορείς αναφέρουν ότι «Όλοι οι όροι των Εγγράφων Διαγωνισμού είναι υποχρεωτικοί, για τους Προσφέροντες. Προσφορές που, κατά την κρίση του Αρμοδίου Οργάνου, παρουσιάζουν ουσιώδη απόκλιση (ποσοτική και/ή ποιοτική) από τους όρους των Εγγράφων Διαγωνισμού ή

οποιαδήποτε ουσιώδη ασάφεια που προκύπτει από τις διορθώσεις ή άλλως πως, ή δεν συνοδεύονται από **Δήλωση μη Απόσυρσης της Προσφοράς** ή/και **Δήλωση** που να πληροί τις απαιτήσεις των Εγγράφων Διαγωνισμού απορρίπτονται.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω και την απόφαση της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών, Ιεραρχική Προσφυγή αρ.105/2009 (επισυνάπτεται ως **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ**) η προσφορά παρουσιάζει ουσιώδη ασάφεια που προκύπτει από διορθώσεις με αποτέλεσμα να απορρίπτεται».

Περαιτέρω, στις σελίδες 9 και 10 της Έκθεσης Αξιολόγησης αναφέρονται τα πιο κάτω:

«2.3 Αποτελέσματα του ελέγχου των προϋποθέσεων συμμετοχής
Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω η Επιτροπή Αξιολόγησης έκρινε ότι:

1. Οι προσφέροντες **C. ROUSHAS TRADING AND DEVELOPMENT LTD** και **A.ARISTOTELOUS (CONSTRUCTION) LIMITED** αποκλείονται του διαγωνισμού εφόσον οι προσφορές τους **παρουσιάζουν ουσιώδη ασάφεια που προκύπτει από διορθώσεις στα δελτία ποσοτήτων με αποτέλεσμα να μην προκύπτει με σαφήνεια η προσφερόμενη τιμή.**

2. [...]

[...]

3.0 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ

Η Επιτροπή Αξιολόγησης αφού μελέτησε την έκθεση που έχει υποβληθεί από τον Σύμβουλο Επιμετρητή Ποσοτήτων, στην οποία δεν γίνεται αναφορά για τις παράτυπες διορθώσεις και ασάφειες στα δελτία ποσοτήτων των προσφερόντων **C.ROUSHAS TRADING AND DEVELOPMENT LTD** και **A. ARISTOTELOUS (CONSTRUCTION) LIMITED** έλεγξε εξ ιδίων τα δελτία ποσοτήτων και θεωρεί ότι δεν είναι έγκυρος ο αριθμητικός έλεγχος αφού υπάρχουν ασάφειες στις τιμές μονάδας, οι οποίες είναι η βάση της προσφοράς με αποτέλεσμα να μην προκύπτει με σαφήνεια η προσφερόμενη τιμή.

Στον «Πίνακα 1» πιο κάτω δίνονται τα ποσά των προσφορών μη συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α. πριν και μετά τον αριθμητικό έλεγχο .

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

A/A	ΟΝΟΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΟΣ	ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ (€)	ΠΟΣΟ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ (€)
1.	Κοινοπραξία Α.Μ. ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΥ ΑΤΑ και COSTAS ΚΥΡΙΑΚΟΥ CONTRACTORS LTD	780.000,00	780.140,00
2.	C.ROUSHAS TRADING AND DEVELOPMENT LTD	764.000,00	Δεν προκύπτει με σαφήνεια η προσφερόμενη τιμή
3.	A.ARISTOTELOUS (CONSTRUCTION) LIMITED	787.878,00	Δεν προκύπτει με σαφήνεια η προσφερόμενη τιμή

Ο Προϋπολογισμός της Σύμβασης ανέρχεται στο ποσό των €730.000,00 πλέον Φ.Π.Α.».

Οι λόγοι για τους οποίους η προσφορά των Αιτητών αποκλείστηκε καταγράφονται ρητά στο πιο πάνω κείμενο της εισήγησης της Επιτροπής Αξιολόγησης και δεν προτιθέμεθα να τους επαναλάβουμε. Η αιτιολογία απόρριψης της προσφοράς των Αιτητών στηρίζεται τόσο στην ύπαρξη παράτυπων διορθώσεων σε μορφή σβησιμάτων διαγραφών και/ή προσθηκών όσο και στην παράλειψη τοποθέτησης μονογραφής σε κάθε άρθρο του δελτίου ποσοτήτων που έγινε η εν λόγω διόρθωση. Περαιτέρω οι ασάφειες στις τιμές μονάδος δεν επιτρέπουν να προκύψει με σαφήνεια

η προσφερόμενη τιμή, λόγος που επίσης οδηγεί σε απόρριψη της προσφοράς σύμφωνα με τον όρο 7.6.2(γ)² των εγγράφων του διαγωνισμού.

Για το πότε ένας όρος είναι ουσιώδης υπάρχει πλούσια νομολογία. Ουσιώδης είναι ο όρος του οποίου η τήρηση είναι αποφασιστικής σημασίας για τη λήψη και το περιεχόμενο της απόφασης για την κατακύρωση της προσφοράς. Το κριτήριο για τον προσδιορισμό της σημασίας συγκεκριμένου όρου του διαγωνισμού είναι αντικειμενικό (βλ. *P. Steff & Co v. Δημοκρατίας* (1990) 3 AAD 3343). Η κρίση κατά πόσο ο όρος που παραβιάζεται συνιστά ουσιώδη ή μη πρόνοια, ανήκει στο Δικαστή (βλ. *Tamassos Tobacco Suppliers and Co. v. Δημοκρατίας* (1992) 3 AAD 60 και *Φιλίππου Ατδ v. Δημοκρατίας* (2004) 3 AAD 389). Αναμφίβολα οι πιο πάνω όροι του διαγωνισμού δεδομένου ότι κριτήριο ανάθεσης σύμφωνα με τους όρους του διαγωνισμού είναι αποκλειστικά η χαμηλότερη σε τιμή προσφορά είναι ουσιώδεις. Η διαπίστωση με σαφήνεια της προσφερόμενης τιμής είναι αποφασιστικής σημασίας για την κατακύρωση του διαγωνισμού. (Βλέπε *Tamassos Suppliers v. Δημοκρατίας* (1992) 3 A.A.A. 60). Η Αναθέτουσα Αρχή δεν μπορεί παρά να εφαρμόζει αυστηρά όρους που αφορούν την προσφερόμενη τιμή (Βλέπε *Υπόθεση αρ. 85/2010 DELOITTE LIMITED v. ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ*, ημερομηνίας 8.2.2012, *G. P. Iron & Wood Makers Ltd v.*

² 7.6.2 Επίσης, η απόρριψη Προσφορών δύναται να αποφασισθεί, μεταξύ άλλων, για έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους λόγους: [...] γ. όταν δεν προκύπτει με σαφήνεια η προσφερόμενη τιμή [...]

Δημοκρατίας (2008) 3 Α.Α.Δ. 155 και Π.Κ. Ιωάννου και Υιοί Ατδ ν. Υπουργείου Οικονομικών, Υπόθ. αρ. 1531/09, ημερ. 29.4.2011). Είναι πρόδηλο ότι, με τους πιο πάνω όρους διαφυλάσσεται το αδιάβλητο των προσφορών. Διορθώσεις χωρίς την ύπαρξη μονογραφής από τον εκπρόσωπο ή προσφοροδότη ενέχουν κίνδυνο αμφισβήτησης της γνησιότητας της προσφοράς.

Έχουμε και εμείς διεξέλθει με προσοχή τα σχετικά άρθρα των δελτίων ποσοτήτων της προσφοράς των Αιτητών. Εκείνο το οποίο διαπιστώνουμε είναι ότι όντως υπάρχουν διορθώσεις/τροποποιήσεις σε αρκετά σημεία. Σε κάποιες περιπτώσεις υπάρχει διορθωμένο/τροποποιημένο το ποσό της τιμής μονάδας (λ.χ. 4/11Α, 16/19Β, 30/6Β, 45/5Α&Β), σε άλλες είναι διορθωμένο/τροποποιημένο το συνολικό ποσό (λ.χ. 5/11Β, 8/19, 44/7Ε, 48/5Δ), σε άλλες διορθωμένα/τροποποιημένα και τα δύο ποσά (λ.χ. 10/2Β&Γ, 15/4 Α&Β, 34/7Γ) ενώ σε κάποιες περιπτώσεις που υπάρχει μόνο συγκεκριμένο ποσό υπάρχει πλήρης διαγραφή και αντικατάσταση (λ.χ. 10/16, 18/19, 18/18). Από όντως ένα μεγάλο αριθμό διορθώσεων/τροποποιήσεων ελάχιστος αριθμός φέρει μονογραφή. Οι υπόλοιπες δεν φέρουν μονογραφή καίτοι στον όρο 5.5.3 ρητά αναφέρεται ότι διορθώσεις/τροποποιήσεις θα πρέπει να είναι μονογραμμένες. Ο όρος 7.4.3 του Τόμου Α των εγγράφων του διαγωνισμού προβλέπει ότι βάση υπολογισμού για σκοπούς διόρθωσης του συνολικού ποσού εκάστου άρθρου είναι μόνο η τιμή μονάδος. Εισηγούνται βέβαια οι Αιτητές ότι η Αναθέτουσα Αρχή όφειλε να

ερευνήσει ώστε να διαπιστώσει αν οι φερόμενες διορθώσεις επηρέαζαν τη γνησιότητα της προσφοράς τους. Ο ισχυρισμός όμως αυτός των Αιτητών θα μπορούσε να έχει νόημα εάν υπήρχε ψηφιακός δίσκος ή άλλο μέσο στο οποίο να ήταν καταγραμμένη η προσφορά τους. Συνεπώς ο ισχυρισμός αυτός των Αιτητών δεν μπορεί να γίνει αποδεκτός. Το μόνο το οποίο η Αναθέτουσα Αρχή θα μπορούσε να κάμει είναι να διορθώσει αριθμητικά λάθη από πολλαπλασιασμό και/ή μετά από μεταφορά μόνο στο συνολικό ποσό και νοουμένου ότι η τιμή μονάδας ήταν ορθή.

Σ' ότι αφορά τα αποφασισθέντα στην *Κοινοπραξία Kyriakos Andreou Arsiotis Developments & Constructions Ltd & Savvakis Koushis Construction Ltd v. Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών* (πιο πάνω) αυτά δεν βρίσκουμε εδώ να τυγχάνουν εφαρμογής. Εκεί τα πράγματα ήσαν διαφορετικά. Ο αποκλεισμός έγινε στη βάση του γεγονότος ότι χρησιμοποιήθηκε διορθωτικό υγρό το οποίο απαγορεύετο αλλά υπήρχε δυνατότητα μέσω του ψηφιακού δίσκου να διαπιστωθεί η γνησιότητα της προσφοράς. Στην παρούσα περίπτωση οι παράτυπες διορθώσεις στην προσφορά των Αιτητών δεν επέτρεπαν να διαπιστωθεί με σαφήνεια η προσφερόμενη τιμή.

Θεωρούμε, επίσης βασική την παράλειψη των Αιτητών να συμμορφωθούν με τον ουσιώδη όρο 5.5.3 του Τόμου Α, Οδηγίες προς Οικονομικούς Φορείς με τον οποίο διασφαλίζεται το αδιάβλητο των προσφορών. Ενδεχόμενα τα πράγματα να ήσαν

διαφορετικά εάν οι διορθώσεις, προσθήκες και μετατροπές επί των τιμών μονάδων, στις περιπτώσεις των άρθρων που αναγράφεται και τιμή μονάδος και σύνολο, και στις περιπτώσεις των άρθρων που δεν αναγράφεται τιμή μονάδος αλλά μόνο σύνολο υπήρχε δίπλα στη διόρθωση η μονογραφή των Αιτητών ή του εκπροσώπου τους.

Σ' ότι αφορά τη θέση των Αιτητών ότι η ένδειξη σβησμένου $\surd$ δίπλα σε κάθε ποσό του δελτίου ποσοτήτων το οποίο σημειώθηκε με μολύβι υποδεικνύει την αρχική αποδοχή της Αναθέτουσας Αρχής δεν γίνεται αποδεκτή. Θεωρούμε την εξήγηση της Αναθέτουσας Αρχής δικαιολογημένη και επαρκή, ότι δηλαδή τα $\surd$ στα δελτία ποσοτήτων τοποθετήθηκαν από την Επιτροπή Αξιολόγησης στα πλαίσια ελέγχου και/ή επιβεβαίωσης ότι το συγκεκριμένο πεδίο της προσφοράς των Αιτητών έτυχε ελέγχου και αξιολόγησης της Επιτροπής. Και στην περίπτωση όμως που γινόταν δεκτός ο ισχυρισμός των Αιτητών και πάλι αυτό είναι χωρίς σημασία αφού η Αναθέτουσα Αρχή μετά από περαιτέρω μελέτη θα μπορούσε να μεταβάλει τη θέση της.

Ούτε η θέση των Αιτητών ότι η Επιτροπή Αξιολόγησης δεν έλαβε υπόψη της την εισήγηση του Συμβούλου Επιμετρητή Ποσοτήτων ευσταθεί. Στην σελίδα 9 της Έκθεσης Αξιολόγησης αναφέρονται τα εξής:

«2.4 Σχολιασμός της έκθεσης του συμβούλου επιμετρητή ποσοτήτων

Στην έκθεση του συμβούλου επιμετρητή ποσοτήτων αναφέρει ότι όλοι οι προσφέροντες έχουν πλήρως συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις των εγγράφων διαγωνισμού και ότι το έργο θα μπορούσε να κατακυρωθεί στο χαμηλότερο προσφοροδότη, την εταιρεία C.ROUSHAS TRADING AND DEVELOPMENT LTD.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του ελέγχου των προϋποθέσεων συμμετοχής της Παραγράφου 2.3 της έκθεσης αξιολόγησης, η Επιτροπή Αξιολόγησης διαφωνεί με την έκθεση του συμβούλου Επιμετρητή Ποσοτήτων και θεωρεί ότι οι προσφορές των εταιρειών C.ROUSHAS TRADING AND DEVELOPMENT LTD και A.ARISTOTELOUS (CONSTRUCTION) LIMITED παρουσιάζουν ουσιώδη ασάφεια που προκύπτει από διορθώσεις στα δελτία ποσοτήτων με αποτέλεσμα να μην προκύπτει με σαφήνεια η προσφερόμενη τιμή και απορρίπτονται».

Άλλωστε η έκθεση-εισήγηση του Συμβούλου Επιμετρητή Ποσοτήτων δεν είναι δεσμευτική για την Αναθέτουσα Αρχή, έχει μόνο συμβουλευτικό χαρακτήρα. Στην παρούσα περίπτωση που η αξιολόγηση ανατέθηκε και σε ιδιώτη Σύμβουλο Επιμετρητή Ποσοτήτων ήταν η Επιτροπή Αξιολόγησης που ήταν επιφορτισμένη με το καθήκον να ελέγξει την έκθεση του ως προς την ορθότητα της σε σχέση με τα έγγραφα του διαγωνισμού και τις προσφορές που λήφθηκαν και να την διαβιβάζει μαζί με την δική της εμπειριστατωμένη έκθεση αξιολόγησης στην Επιτροπή Προσφορών (Βλέπε Κανονισμό 14(3) των Περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών (Δημοτικών) Κανονισμών του 2012 (Κ.Δ.Π. 243/2012).

Με βάση τα ανωτέρω κρίνουμε ότι οι Αιτητές νόμιμα κρίθηκαν ότι δεν πληρούσαν τους συγκεκριμένους όρους του διαγωνισμού. Συνακόλουθα σύμφωνα με τα αποφασισθέντα στη *Δημοκρατία ν. Μάριος Θεοχαρίδης Ατδ (2008) 3 ΑΑΔ 488* στερούνται εννόμου συμφέροντος να αμφισβητήσουν τη νομιμότητα της κατακύρωσης του διαγωνισμού στον επιτυχόντα (Βλεπε *Υπόθ. Αρ. 34/2006 Ewald & Makris Ltd ν. ΑΤΗΚ*, ημερομηνίας 22.5.2008, *Υπόθ. Αρ. 1043/2009 LANITIS SOLAR LIMITED κ.α. ν. ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ*, ημερομηνίας 27.7.2012).

Με βάση όλα τα πιο πάνω αποφασίζουμε ομόφωνα την απόρριψη της Προσφυγής. Η προσβαλλόμενη απόφαση της Αναθέτουσας Αρχής επικυρώνεται.

Δεν επιδικάζονται έξοδα.